

Анна Павліченко

НА КАВУ З АЙНШТАЙНОМ

П'єса

Київ

УДК 821.161
П12

Павліченко Анна

П12 На каву з Айнштайном : п'єса. Київ : Видавництво Ліра-К, 2023. 80 с.
ISBN 978-617-520-609-6

П'єсу можна віднести до абсурдистського напрямку драматургії. Головний герой твору Айнштайн, один з найвпливовіших людей світу, водночас постає мертвим і живим. Творець який своїми відкриттями змінив світ, і одночасно той хто руйнує цей світ дотепер. Змальовані сторінки історії України. Залишаться дізнатись як за одним столом опинитися Альберт Айнштайн, Симон Петлюра Казимир Малевич та Іван Пулюй?

Книга проливає світло на видатних українців, факти з історії, які були не відомі або спотворені довгий час через технології москви на інформаційному фронті. Твір з використанням довідкових матеріалів, та з глибинним аналізом причинно-наслідкових зв'язків, може бути корисним для всіх хто цікавиться нашою історією. Підходить для широкого кола читачів, в тому числі для школярів, студентів.

Видано також переклади англійською та чеською мовами

УДК 821.161

ISBN 978-617-520-609-6

© Павліченко А., 2023

© Видавництво Ліра-К, 2023

Дія перша: Прага у квітні.

Дійові особи:

Дух старика Айнштейна – оповідач сам Альберт Айнштейн після смерті.

Альберт – Альберт Айнштейн, вчений світового рівня, німецький фізик єврейського походження, лауреат Нобелівської премії.

Сальвадор – Сальвадор Далі, митець, друг Айнштейна.

Іван – Іван Пулюй, винахідник, перекладач, теолог, письменник українського походження, сусід Айнштейна в Празі.

Франц – Франц Кафка, чеський письменник, друг Айнштейна.

Нільсон – Нільсон Бор, вчений-фізик, лауреат Нобелівської премії, друг Айнштейна.

Мілева – Мілева Марич, математик, дружина Айнштейна, мати його дітей.

Гала – Олена Іванова (Гала Далі), дружина Далі, його менеджер.

Панорама вечірньої Праги початку ХХ століття проєктується на сцену. Приглушене світло, в напівтемряві видніються кавові столики й стільці.

Виходить на авансцену чоловік немолодого віку, весь у чорному, світло скероване на обличчя, торс чорного костюма зливається з темрявою.

Дух старика Айнштейна: Сьогодні згадав про мій сад і Прагу 1911 року, ми переїхали туди з дружиною, щойно я здобув посаду професора Карлового університету. Надзвичайно комфортне місто – на відміну від темних Цюриха і Берна, Прага виграла променями світла і вночі. Тоді всюди провели електрику, функціонували там сучасні еколо-

гічні електростанції. А також вечірнім містом можна їздити трамваєм і роздивлятися крізь вікно яскраві реклами з діодною підсвіткою, яких я не бачив ніде. Лише уявіть: усе це світло реклам будинків і трамваїв створила одна людина. За честь мав бути з ним сусідом, коли мешкав у Празі. Ми тоді з Мілевою орендували будинок у Сміхові. Недільного ранку на терасу винесли кавові столики та стільці в очікуванні гостей. Зазвичай я не любив витратити кошти на речі, що не мали сенсу, але Мілева, здавалося, перебувала в депресії. Гарнітур стільців і столиків доповнював весну в саду. Ковані ніжки, які нагадували сплетені пагони лози, подекуди листя із того ж металу. Їхній білий колір додавав святковості. В саду цвіли абрикоси, килимом стелилася трава, доглянута садівником. Коли її косили, вона напрочуд пахла свіжістю, а поглинаючи ранкову росу, ставала ще більш соковитою.

(Розглядає костюм на вішаку на краю авансцени.)

Я зазвичай любив одягати свій біло-сірий костюм у клітинку, більшість того часу носила чорні траурні костюми. Та й шкарпеток я не носив. Не сприйміть це за моветон, але речі, які можуть бути неважливими, мають залишатись неважливими, так само як і моя зачіска розкуданого хвилястого волосся.

(На столику поряд з вішаком помічає стару величезну газету й сідає читати.)

О! За 1887 рік – я вже й забув, звідки вона тут. Певно, Іван залишив – бачу, його стаття, за яку він, чого доброго, ще й одержить колись Нобелівську премію.

(Читає газету вголос.)

«Дослідження «Х»-променів тривало. І цього разу я експериментував з папером, натертим платиново-гранатним кініном. І під дією нових променів лампи зробив фотографії. Спочатку отримав затемнені плями, повернув пластину під кутом 45 градусів, знову отримав розмиті картинки. Потім я вирішив перед пластиною поставити руку – знов увімкнув

лампу і проявив пластину. На ній виднілося зображення кістяка руки. Наступний зробив знімок морської свинки. Механізм дії катодних променів я описав у попередній статті, яку було опубліковано в березні. Ці знімки матимуть величезне значення для світової хірургії, адже до операції лікар може бачити, які ушкодження у пацієнта. І це стане неабияким проривом у медицині...» Пригадую, як емоційно він розповідав про свої нові промені, мріяв, щоб вони служили медицині. Більшість вважали його спокійним, але періодично він вибухав від емоцій.

(Гаснуть світло і проєкція. З'являється яскраве денне світло, на сцену виходять чоловіки та кілька жінок, які всідаються на стільцях біля столиків.)

Мілева: У нас сьогодні кава і струдель за віденським рецептом.

(Ставить на стіл кавові чайники та чашки.)

Альберт (повертаючись до вусатого друга, який з ним за столом): Твої вуса стали ще дов-

шими, ніж були! Виграти хочеш на тарганячих перегонах?

Сальвадор: Як завжди, дуже дотепно з твого боку. Але не всі такі старомодні, Альберт.

(Демонстративним жестом поправляє закручені вуса й підморгує Галі, яка сидить за іншим столиком навпроти.)

Мілева *(подає струдель для гостей):* Альберте, гадаю, твої вуса теж увійдуть в історію. *(Сідає за окремий столик до Гали.)*

Гала: Вуса, вуса, вуса! Всі тільки й говорять, що про його вуса, але впевнена: ні в Празі, ні в Парижі їм немає рівних.

Альберт: Так, готовий просити вибачення. Як твої успіхи творчі?

Сальвадор: О! Альберт! Наша попередня розмова надихнула мене. Я згадував твої роздуми. *(Виричив очі й відпив ковток кави.)*

Альберт: Я не пам'ятаю, які. Та й навіщо мені пам'ятати те, що написано і можна прочитати? *(Бере свою люльку і набиває тютю-*

ном, флегматично спостерігаючи за співрозмовниками.)

Сальвадор (вигукує): Я про годинники на вокзалі Берна!

Альберт: Який ти схвильований! Може, трубку? Бо твої емоції та епатажність мене турбують. Це та розмова, коли я спостерігав на платформі одночасний рух багатьох годинників? А потяг прибував відносно годинника, коли стрілка вказувала на цифру 7? Чи ти мав на увазі той факт, що насип спочиває відносного потяга?

Сальвадор (жваво жестикулюючи): Я про інше – час! Цей «ефект спостерігача» мене на правду вразив!

Альберт (монотонно): Це лише одночасні події. Все, що ми можемо сказати: вони рухаються абсолютно відносно одне щодо одного. Абсолютного часу немає – є лише різні рухомі системи відліку.

Сальвадор: Час! Я збагнув цю істину! Я довго думав, що ти хотів сказати. І я намалював це!

Альберт (відклав люльку): Так що ж ти нас не запросив, щоб показати твій славний витвір? Це ж істинне мистецтво, яке творилося під впливом фізики (посміхається).

Сальвадор: Я назву роботу «Постійність пам'яті, або М'які годинники». Я зобразив, як вони розплавилися, стали самі текучими, як час, – жертвою ігнорування часу. І хто ж придумав ці годинники – це ж самообман! (підводиться і звертається до всіх). Усіх запрошую наступного вікенду до себе в салон (сам починає собі аплодувати, аплодують усі).

Іван: Цікаво, чи художники на відстані можуть відчувати однакову фабулу, чи, можливо, вони одночасно відчують якісь невидимі коливання? Що змушує митців на відстані відчувати подібне? На виставці нещодавно познайомився з митцем, на полотні він зобразив людину з великим мозком, вона була шокована

від усвідомлення, що перестав існувати час, – перепрошую, для нього виявилось, що він просто і не існував. Пейзажі чорно червоні, чорна діра в космосі, в яку зник час. Він сказав, що герою дуже моторошно. І назвав роботу «Крик».

Альберт: Кожна епоха, незалежно від місця на землі, виконана не просто в певному стилі, а трансліює подібні відчуття або приховані сенси.

Сальвадор: Коли вже ми про мистецтво, поділюся своїм способом: я довго дивлюсь на об'єкт, аж доки він не перестане існувати, а потім – бамс! (*Стукає себе по лобі.*) Це як галюцинація! За цим образом впливає інший образ, якого ніхто не бачить, ніби він схований був десь у лабіринті! (*Підморгує Галі, котра тихо гомонить з Мілевою за іншим столиком.*)

Іван: Недаремно кажуть: «Я художник – я так бачу». Може, насправді ви бачите більше, поки ми вдаємось до експериментів, довго й нудно дошукуючись до істини. Гадаю, знайдеться той, хто зобразить космічну неві-

домість – те, що за зірками, куди наш розум не заглядає.

Нільсон: У такому разі, друзі полотна мають бути залиті суцільною чорною фарбою. Адже час виповнює простір: якщо нічого насправді не існує, то це будуть суцільні чорні полотна.

Франц: Якщо вас цікавить моя думка щодо часу, то я переконаний: годинники диктують нам свій час, а потім примушують померти. Але в когось він минає швидко, а в когось повільніше (*похнюпивши голову, продовжив розглядати свій черевик*).

Альберт: Любий Франце, все це лише відносності. Ось, скажімо, одна річ – коли гарна дівчина сидить у когось на колінах, а інша – якщо вона сяде на розпечену сковорідку. Час у першому разі швидко плине, а в другому – занадто повільний.

Мілева: Альберте! (*Знервовано.*) Про яку дівчину ти розповідаєш?

Сальвадор: Доогенька, це він так жартує.